

9.3. DE DEELNEMERS VAN DE WANNSEE-CONFERENTIE

Dr. Josef Bühler
(1904 – 1948)

Staatssekretär
Regering van het
Generalgouvernement
in Krakau

Bühler was vanaf juni 1941 de vaste plaatsvervanger van de *Generalgouverneur* Frank. In deze hoedanigheid was hij medeverantwoordelijk voor alle misdaden die zijn begaan tegen de Poolse bevolking en voor de massamoord op de Poolse joden. Tijdens de Wannsee-conferentie drong hij er bij Heydrich op aan om met de *Endlösung* in het *Generalgouvernement* te beginnen, omdat hij daar geen "transportproblemen" voorzag. Verder sprak Bühler de wens uit om "de jodenvraagstuk in dit gebied zo snel mogelijk op te lossen". In 1942 was Bühler betrokken bij de voorbereidingen voor Duitse nederzettingen bij Lublin en bij de deportatie van Polen voor dwangarbeid in Duitsland.

Geboren in Waldsee (Württemberg) als zoon van een bakker in een katholieke familie. Gymnasium, studie rechten, 1932 promotie tot mr. Dr., 1933 toegetreten tot de NSDAP. Als officier van justitie werkte hij als bureauchef van de minister zonder portefeuille Hans Frank. Vanaf december 1939 bureauchef van de *Generalgouverneur* in Krakau, vanaf maart 1940 diens staatssecretaris. Januari 1945 vlucht uit Krakau. In april 1946 getuige à décharge voor Hans Frank voor het Internationale militaire tribunaal in Neurenberg, daarna uitlevering aan Polen. In juli 1948 in Krakau ter dood veroordeeld en terechtgesteld.

Adolf Eichmann
(1906 – 1962)

Reichssicherheitshauptamt (RSHA)
Chef van het
Referat IV B 4

Als organisator van de deportaties speelde Eichmann een centrale rol bij de tenuitvoerlegging van de moord op de Europese joden. Vanaf oktober 1934 werkzaam voor de SD-hoofdkantoor in Berlijn in het *Referat II /112* ("Jodendom"), waar hij zich bezighield met de mogelijkheden om de joden uit Duitsland te verdrijven. Na de annexatie van Oostenrijk en de Duitse intocht in Bohemen en Moravië (ongeveer het Tsjechische deel van Tsjecho-Slowakije) gaf Eichmann in 1938/1939 leiding aan de "Centrales voor joodse emigratie" in Wenen en Praag. In oktober 1939 was hij betrokken bij de planning van een "jodenreservaat" in Nisko aan de San (Polen). Vanaf december 1939 was hij *Referent* in het *Reichssicherheitshauptamt IV D 4* ("Emigratie en ontruiming"), in maart 1940 werd hij chef van het *Referat IV B 4* ("Jodenzaken en ontruiming"). Eichmann vervaardigde het samenvattende protocol van de Wannsee-conferentie. Vanaf oktober 1941 tot 1944 coördineerde zijn bureau de transporten en bepaalde de aantallen joden die werden gedeporteerd. Vanaf maart 1944 was hij als *Chef* van het *Sonderkommando Eichmann* in Budapest verantwoordelijk voor de deportatie van meer dan 437.000 joden naar Auschwitz en andere concentratie- en vernietigingskampen.

Geboren in Solingen als zoon van een boekhouder. *Oberrealschule* (vergelijkbaar met havo), ingenieursopleiding afgebroken, daarna een handelsopleiding, van 1925 tot 1933 verkoper en vertegenwoordiger in Wenen. April 1932 toegetreten tot de NSDAP en de SS, augustus 1933 verhuizing naar Duitsland. Van 1934 tot 1939 werkzaam voor de SD, daarna tot 1945 in het *Reichssicherheitshauptamt*. Begin mei 1945 deed hij zich voor als korporaal van de luchtmacht; gevangen genomen en kort daarop gevlucht. Arbeider in de bosbouw onder een valse naam in de buurt van Celle. 1950 gevlucht via Oostenrijk naar Italië en daarna verder naar Argentinië, waar hij onder de naam Ricardo Klement in Buenos Aires leefde. In mei 1960 door leden van de Israëliëse geheime dienst ontvoerd. In december 1961 in Jerusalem ter dood veroordeeld en op 31 mei 1962 terechtgesteld.

Dr. Roland Freisler
(1893 – 1945)

Staatssekretär
Rijksministerie van
Justitie

Freisler vertegenwoordigde op de Wannsee-conferentie het ministerie dat, vooral sinds de wetten van Neurenberg van 1935, de juridische vervolging van de Duitse joden had geleid en de ontrecting van de joodse slachtoffers systematisch verder ten uitvoer bracht. Freisler gold als "garant voor nationaalsocialistische gezindheid". In augustus 1942 werd hij tot voorzitter van het Volksgerechthof benoemd. In deze positie hebben hij en andere leden van de senaat duizenden politieke tegenstanders ter dood veroordeeld.

Geboren in Celle als zoon van een ingenieur, gereformeerd-protestants gezin, gymnasium in Aken, 1912 eindexamen, studie rechten aan de universiteit van Kiel. Vanaf augustus 1914 krijgsmilitair aspirant-officier, later tweede luitenant, van oktober 1915 tot 1920 in Russische krijgsgevangenschap, daarna voortzetting van de studie in Jena. In 1922 promotie tot mr. Dr., vanaf 1924 advocaat in Kassel en gemeenteraadslid voor het *Völkisch-Sozialer Block*. Juli 1925 toegetreden tot de NSDAP. In 1932 afgevaardigde in de Pruisische landdag, benoemd tot secretaris-generaal in het Pruisische ministerie van Justitie, vanaf juni 1933 staatssecretaris, lid van de Pruisische Raad van State. Vanaf oktober 1933 lid van de Academie voor het Duitse recht en chef van haar afdeling strafrecht. Vanaf april 1935 staatssecretaris in het samengevoegde Pruisische ministerie en het rijksministerie van Justitie o.a. belast met het personeelsbeleid, strafwetgeving en het strafstelsel. Om het leven gekomen tijdens een luchtaanval in Berlijn op 3 februari 1945.

Reinhard Heydrich
(1904 – 1942)

Chef van de Sicherheitspolizei en de SD waarnemend Reichsprotector van Bohemen en Moravië

Heydrich was sinds 1938 een sleutelfiguur bij de verdrijving en vernietiging van de joden in Europa. Sinds de annexatie van Oostenrijk muntte de SD uit in de organisatie van de gedwongen emigratie. Na de Novemberpogrom in 1938 liet Heydrich 26.000 joden in Duitsland in concentratiekampen opsluiten. Aan het begin van de Tweede Wereldoorlog op 1 september 1939 beval Heydrich de opsluiting van Poolse joden in getto's en de oprichting van Joodse Raden in alle joodse gemeenschappen in Polen. Na de inval in de Sovjet-Unie gaf hij de *Einsatzgruppen* aanvankelijk het bevel om communistische functionarissen en joden van weerbare leeftijd te executeren. Met zijn order gingen de *Einsatzgruppen* kort daarop over tot de systematische massamoord op de gehele joodse bevolking in de bezette gebieden van de Sovjet-Unie. In het bezit van een door Göring ondertekende volmacht van 31-7-1941 om de "Endlösung van het joden-vraagstuk" uit te voeren plande Heydrich de moord op 11 miljoen Europese joden.

Geboren in Halle (Saale) als zoon van een componist en directeur van een conservatorium. Katholiek gymnasium, 1920 strijder in het vrijkorps. In 1922 toetreding tot de marine. Als luitenant-ter-zee 1^e klasse in 1931 vanwege een gebroken trouwbelofte oneervol ontslag gekregen. 1931 toegetreden tot de NSDAP en de SS. In juli 1932 gaf Himmler hem de opdracht om de *Sicherheitsdienst* (SD) op te bouwen en de leiding ervan op zich te nemen. Vanaf april 1933 leidinggevende van de Beierse *Politische Polizei*, vanaf april 1934 *Chef* van het *Geheime Staatspolizeiamt* in Berlijn. Vanaf juni 1936 *Chef* van de *Sicherheitspolizei*, vanaf september 1939 *Chef* van het *Reichssicherheitshauptamt* (RSHA). Op 27 mei 1942 gestorven aan de gevolgen van een op hem gerichte aanslag van Tsjechische verzetsstrijders op 4 juni 1942 in Praag.

Otto Hofmann
(1896 – 1982)

*Chef van het SS-
Rasse- und
Siedlungshauptamt*

Als *Hauptamtschef* was Hofmann van 1940 tot 1943 in een leidinggevende positie betrokken bij het misdadige germanisatiebeleid op het grondgebied van Polen en de Sovjet-Unie. Hij was verantwoordelijk voor het "rassenkundig onderzoek", dat tot resultaat had dat verschillende etnische groepen van hun land werden verdreven en door Duitsers uit verschillende landen werden vervangen, alsook voor de deportatie van Poolse kinderen naar Duitsland en voor de SS-"familiezorg" (*Sippenpflege*). Op de Wannsee-conferentie eiste hij met nadruk de sterilisatie van de zogenaamde *Mischlinge*.

Geboren in Innsbruck als zoon van een koopman. *Volksschule* (lagere school), gymnasium, augustus 1914 oorlogsvrijwilliger, maart 1917 tweede luitenant. Juni 1917 in Russische krijgsgevangenschap, vlucht naar Duitsland, aansluitend vliegopleiding. In 1919 uit de krijgsdienst ontslagen, van 1920 tot 1925 werkzaam in de wijngroothandel, daarna zelfstandig wijnhandelaar. April 1923 toegetreden tot de NSDAP, in april 1931 toegetreden tot de SS, vanaf 1933 leidinggevende bij de SS als hoofdberoep. Vanaf april 1943 leider van het SS-hoofddistrict Zuid-West en *Höhere SS- und Polizeiführer* in Württemberg, Baden en in de Elzas. Commandant over de krijgsgevangenen in het militaire district V (Zuid-Oost). In het proces tegen het *Rasse- und Siedlungshauptamt* in maart 1948 wegens misdaden tegen de menselijkheid en oorlogsmisdaden tot 25 jaar gevangenisstraf veroordeeld, in 1954 na gratieverlening uit de gevangenis van Landsberg vrijgelaten. Daarna employé in een handelszaak, in 1982 gestorven.

Dr. Gerhard Klopfer
(1905 – 1987)

Partijkanselarij van de
NSDAP
Secretaris-generaal

Klopfers rol in de uitvoering van de *Endlösung* kwam voort uit de centrale plaats die de partijkanselarij innam binnen het nationaalsocialistische machts-systeem. Hij was een van de meest invloedrijke en best geïnformeerde bureaucraten van het nazi-regime. Als chef van de afdeling Staatsrecht III binnen de partijkanselarij van de NSDAP en plaatsvervanger van Martin Bormann was hij belast met "rassen- en volksaardkwesties", economisch beleid, samenwerking met het RSHA en kernvragen over het bezettingsbeleid. In november 1942 was hij als staatssecretaris betrokken bij de verdere inperking van de rechten van joden die gehuwd waren met niet-joden.

Geboren in Schreibersdorf (Silezië) als zoon van een boer. Gymnasium, 1923 eindexamen, studie rechten en economie in Jena en Breslau, 1927 promotie tot mr. Dr., vanaf 1931 kantonrechter in Düsseldorf. In april 1933 toetreding tot NSDAP en SA. Eind 1933 *Referent* in het Pruisische ministerie van Landbouw en vanaf 1934 in het *Geheime Staatspolizeiamt*. Vanaf april 1935 werkzaam voor de staf van de "plaatsvervanger van de *Führer*", Rudolf Hess. In 1935 toetreding tot de SS, in de functie van *Hauptstellenleiter*. Vanaf 1938 als referendaris belast met de onteigening van joodse bedrijven. In april 1945 vlucht uit Berlijn, later geïnterneerd. Na zijn vrijlating in 1949 door de centrale denazificatierechtbank in Neurenberg tot "minder gecompromitteerd" verklaard. Vanaf 1952 medewerker op het gebied van belastingzaken, vanaf 1956 advocaat in Ulm. Een onderzoek naar zijn deelname aan de Wannsee-conferentie dat door het Openbaar Ministerie in Ulm werd ingesteld werd in 1962 gestaakt, in 1987 aldaar gestorven.

Wilhelm Kritzinger
(1890 – 1947)

Rijkskanselarij
Secretaris-generaal

Kritzinger was na de chef van de rijkskanselarij, Lammers, de tweede man binnen deze instantie. Daardoor was hij op de hoogte van alle anti-joodse maatregelen en was zelf binnen de rijkskanselarij voor een groot deel belast met "jodenproblemen". Zo was hij in 1939/'40 betrokken bij het vervaardigen van de verordeningen tegen "schadelijke elementen in de samenleving" en bij de 11^e verordening van de burgerschapswet, die de basis vormde voor de inning van de vermogens van Duitse joden voor hun deportatie. Als staatssecretaris hield hij zich in 1942/'43 bezig met de uitwerking van de verordeningen om de rechtsmiddelen voor joden te beperken. Tijdens zijn verhoren na 1945 gaf Kritzinger toe dat hij aan de Wannsee-conferentie had deelgenomen en dat de conferentie een misdadig karakter had.

Geboren als zoon van een predikant in Grünfier (Netzekreis). Gymnasium, eindexamen 1908, studie rechten, 1914-'18 ingezet aan het front, ten slotte als reserve-tweede-luitenant. 1920/'21 advocatenpraktijk, 1921 kandidaatsexamen voor een ambtenarenbaan in hogere staatsdienst, daarna werkzaam in het ministerie van Justitie. In 1925/'26 werkzaam als jurist voor het Pruisische ministerie van Handel. In 1926 terugkeer naar het ministerie van Justitie. 1-1-1938 toegetreden tot de NSDAP. In 1938 overgestapt naar de rijkskanselarij als leider van de afdeling B met de ambtstitel van secretaris-generaal, begin 1942 *Unterstaatssekretär* en aan het einde van hetzelfde jaar *Staatssekretär*. In april 1945 vlucht uit Berlijn, mei 1945 *Staatssekretär* in de regering-Dönitz in Flensburg, aansluitend in Bruchsal geïnterneerd. In april 1946 vrijgelaten, in december opnieuw in hechtenis genomen. Wegens ziekte vrijstelling van voorlopige hechtenis, 1947 gestorven.

Dr. Rudolf Lange
(1910 – 1945)

Commandant van de
Sicherheitspolizei en de
SD (KdS)

Lange was jarenlang één van de Gestapo-ambtenaren op middelhoog niveau, die garant stonden voor het goede functioneren van het terreurapparaat. Toen onder het commando van Heydrich de *Einsatzgruppen* van de *Sicherheitspolizei* en de SD werden geformeerd om de joden in de Sovjet-Unie te vermoorden, werd ook Lange ingezet. Als leider van de staf van de *Einsatzgruppe A*, die achter de *Wehrmacht* de Baltische landen binnenrukte, gaf hij korte tijd leiding aan het *Einsatzkommando 2*, dat tot december 1941 ongeveer 60.000 Letse en naar Letland gedeporteerde joden vermoordde. Lange zelf gaf bevel aan moordacties aan de stadrand van Riga. Op de Wannsee-conferentie werd hij gezien als de "ervaren man van de praktijk" van de massa-executies.

Geboren in Weisswasser als zoon van een inspecteur van de spoorwegen. Studie rechten, 1933 toetreding tot de Gestapo van Halle. Promotie tot mr. Dr. Aan de universiteit in Jena, vanaf 1936 werkzaam in het *Geheime Staatspolizeiamt* in Berlijn, 1937 toetreding tot de NSDAP en SS. 1938 werkzaam bij de Gestapo van Wenen, 1939 bij de Gestapo van Stuttgart, 1940 leider van de Gestapo van Weimar en Erfurt, vanaf september 1940 plaatsvervanger van de leider van de Gestapo van Berlijn. Vanaf december 1941 commandant van de *Sicherheitspolizei* en de SD in Letland, vanaf januari 1945 bevelhebber van de *Sicherheitspolizei* en de SD in de Warthegau. Februari 1945 zelfmoord in Posen (het huidige Poznan).

Dr. Georg Leibbrandt
(1899 – 1982)

Rijksministerie van de
Bezette Gebieden in
het Oosten
Secretaris-generaal

Van 1941 tot 1943 ressorteerden de afdelingen Algemene politiek, Oekraïne, *Ostland*, Kaukasus, Rusland evenals Pers en Cultuur onder Leibbrandt. In deze functie was hij in hoge mate betrokken bij de volkerenmoord op de joden. Al in oktober 1941 nam Leibbrandt deel aan een bespreking met Heydrich over het betrekken van alle joden in het moordprogramma. Twee dagen na de Wannsee-conferentie organiseerde hij een dienstbespreking over de definitie van het begrip "jood" in de "Gebieden in het Oosten".

Geboren in Hoffnungsthal bij Odessa, Gymnasium in Dorpat en Odessa. Vlucht naar Berlijn, vanaf 1920 studie theologie, filosofie en economie in Tübingen en Leipzig, studiereizen naar Parijs, Londen, de Sovjet-Unie en de Verenigde Staten. Behaalde in 1927 de doctorsgraad. 1933 toegetreten tot de NSDAP. Leider van de afdeling *Ost* van het Bureau voor buitenlandse politiek van de NSDAP. Daarna belast met anticommunistische en anti-Sovjet propaganda. 1938 bijzitter in het Volksgerechthof, vanaf juli 1941 leider van de hoofdafdeling I (Politiek) in het rijksministerie van de Bezette Gebieden in het Oosten. In de zomer 1943 dienst genomen bij de marine. In 1945 geïnterneerd, 1949 vrijgelaten, vanaf januari 1950 gerechtelijk vooronderzoek door de arrondissementsrechtbank Neurenberg-Fürth, gestaakt in augustus 1950. Zonder verdere strafrechtelijke vervolging in 1982 gestorven.

Martin Luther
(1895 – 1945)

Unterstaatssekretär
Ministerie van
Buitenlandse Zaken

Luther was van 1940 tot 1943 als leider van de afdeling D (Duitsland) verantwoordelijk voor de samenwerking met Himmler en het *Reichssicherheitshauptamt*, evenals voor het *Ressort D III*, ("Jodenvraagstukken, rassenpolitiek; informatie van de vertegenwoordigingen in het buitenland over belangrijke gebeurtenissen in de binnenlandse politiek"). Door zijn intensieve samenwerking met het *Reichssicherheitshauptamt*, en vooral met het bureau van Adolf Eichmann, maakte Luther zijn afdeling D tot één van de instanties die betrokken waren bij de *Endlösung*. De bijdrage van het ministerie van Buitenlandse Zaken aan de volkerenmoord bestond er vooral uit de deportaties uit de bezette en met Duitsland geallieerde landen diplomatiek voor te bereiden en veilig te stellen. Op de Wannsee-conferentie raadde Luther aan de deportaties uit de Noord-Europese landen met het oog op de geringe "jodenaantallen" en de te verwachten moeilijkheden voorlopig uit te stellen en zich te concentreren op Zuidoost- en West-Europa.

Geboren in Berlijn, geen eindexamen, 1914 oorlogsvrijwilliger, 1918 tweede luitenant, aansluitend verhuizer. In maart 1932 toegetreten tot de NSDAP, 1933/'34 leider van het Economisch adviesbureau in Berlijn, 1936 leider van het adviesbureau van de partij bij de commissaris van de NSDAP voor buitenlandse politieke kwesties, Joachim von Ribbentrop. Nadat deze in 1938 tot minister van Buitenlandse Zaken was benoemd, werd Luther leider van het "*Sonderreferat NSDAP*" binnen het ministerie van Buitenlandse Zaken. 1941 secretaris-generaal met de ambtstitel *Unterstaatssekretär*. Vanwege zijn poging von Ribbentrop ten val te brengen werd hij op 16 februari 1943 ontslagen en in het concentratiekamp Sachsenhausen als "geprivilegieerde gevangene" opgesloten. Bevrijd door het Rode Leger, overlijdt Luther een maand later in Berlijn.

Dr. Alfred Meyer
(1891 – 1945)

Staatssekretär
Rijksministerie van de
Bezette Gebieden in
het Oosten

Als plaatsvervanger van de minister Alfred Rosenberg was Meyer van de zomer 1941 tot november 1942 verantwoordelijk voor de drie hoofdafdelingen Politiek, Beheer en Economie. In deze hoedanigheid was hij betrokken bij de uitbuiting en plundering van de bezette gebieden in de Sovjet-Unie, de onderdrukking van en de moord op haar bewoners, vooral de joodse bevolking. Meyer was uitgenodigd op de Wannsee-conferentie, omdat in het gebied waar zijn ministerie verantwoordelijk voor was de volkerenmoord op de joden door de *Einsatzgruppen* reeds was begonnen. In Wannsee verlangde Meyer dat “bepaald voorbereidend werk” ter plaatse zou worden uitgevoerd, echter zonder de bevolking te verontrusten. In juli 1942 stelde hij voor in de Sovjet-Unie tegen *Mischlinge* dezelfde maatregelen te treffen als tegen joden.

In een protestants gezin in Göttingen geboren als zoon van een bouwkundig hogere ambtenaar. 1911 eindexamen op een gymnasium in Soest, 1912 aspirant-officier, 1914 compagnie-commandant, later bataljonschef. 1917 in Franse krijgsgevangenschap, 1920 als kapitein uit de dienst ontslagen. Employé in een handelszaak, studie rechts- en staatwetenschappen en algemene economie. Behaalde in 1922 de doctorsgraad. Van 1923 tot 1930 werkzaam als jurist in het mijnwezen in Gelsenkirchen. 1928 toegetreden tot de NSDAP en *Ortsgruppenleiter*, 1929/'30 leider van het district Emscher-Lippe. September 1930 lid van de Rijksdag. 1931 NSDAP-*Gauleiter* in Noord-Westfalen. Mei 1933 *Reichsstatthalter* van Lippe en Schaumburg-Lippe, 1936 leider van de regering van de deelstaat Lippe. 1938 eerste president van de provincie Westfalen en SA-*Obergruppenführer*. Vanaf november 1942 rijkscommissaris voor defensie van Noord-Westfalen. Zelfmoord in mei 1945.

Heinrich Müller
(1900 - ?)

*Reichssicherheitshaupt-
amt (RSHA)*
Chef Amt IV

Als leider *Geheime Staatspolizei* (Gestapo) was Müller op richtinggevende wijze betrokken bij bijna alle misdaden die in het RSHA gepland, voorbereid en georganiseerd werden, vooral bij de volkerenmoord op de Europese joden. Vanaf begin september 1939 gaf hij instructies over de *Sonderbehandlung* (het vermoorden) van politieke tegenstanders. Ook het door Eichmann geleide *Judenreferat* ressorteerde onder hem. Tot in alle details was hij betrokken bij de genocide op de joden in de Sovjet-Unie. In opdracht van Heydrich formuleerde Müller de bevelen aan de *Einsatzgruppen* en was verantwoordelijk voor de redactie van de *Ereignismeldungen* (verslagen van de gebeurtenissen), waarin de berichten van de *Einsatzgruppen* werden samengevat. Müller behoorde in alle opzichten tot de machtigste schrijftafelmoordenaars van het nazi-regime.

Geboren in München in een katholieke familie, zoon van een rijkspolitieambtenaar. *Volksschule* en *Mittelschule* (vergelijkbaar met mavo/havo), vakopleiding tot vliegtuigmonteur, 1917 oorlogsvrijwilliger, 1919 als onderofficier uit de dienst ontslagen. Daarna werkzaam bij de leiding van de politie in München. 1929 politieambtenaar bij de *Politische Polizei* in München, ingezet tegen communistische organisaties. 1934 toetreding tot de SS, overgeplaatst naar het *Geheime Staatspolizeiamt* in Berlijn. 1936 plaatsvervangende chef van de dienst *Politische Polizei* binnen het hoofdkantoor van de *Sicherheitspolizei*, eind 1938 toegetreden tot de NSDAP. 1939 directeur van de Rijkscentrale voor joodse emigratie, vanaf oktober 1939 chef van het Amt IV (Gestapo) van het RSHA in de rang van *SS-Gruppenführer* en luitenant-generaal van de politie. Sinds mei 1945 spoorloos verdwenen.

Erich Neumann
(1892 – 1948)

Staatssekretär
Bureau van de
commissaris voor
het Vierjarenplan

Al in november 1938 nam Neumann deel aan een bespreking bij Göring over de "arisering van het bedrijfsleven" en het kenmerken en isoleren van joden. Op de Wannsee-conferentie vertegenwoordigde hij de ministeries van Economische Zaken, Werk, Financiën, Voeding, Verkeer evenals Bewapening en Munitie. Als staatssecretaris van Göring waakte Neumann over de belangen van de instantie die verantwoordelijk was voor de oorlogseconomie en eiste dat de joodse arbeiders uit de bedrijven, die van strategisch belang waren voor de oorlog, voorlopig niet werden gedeporteerd.

Geboren in Forst (Niederlausitz) in een protestantse familie als zoon van een fabriekseigenaar. Gymnasium, eindexamen, studeerde rechten en economie in Freiburg, Leipzig en Halle. 1914-17 krijgsmilitair, ten slotte als 1^e luitenant. 1920 werkzaam in het Pruisische ministerie van Binnenlandse Zaken, daarna bij het districtskantoor Essen. 1923 hogere regeringsambtenaar in het Pruisische ministerie van Handel. 1927 tot 1928 district-commissaris in Freystadt (Neder-Silezië), daarna als referendaris opnieuw in het ministerie van Handel. September 1932 secretaris-generaal van het Pruisische staatsministerie (Pruisische regering), verantwoordelijk voor de reorganisatie van het bestuursapparaat. Mei 1933 toegetreden tot de NSDAP, augustus 1934 toegetreden tot de SS. Eind 1935 werkzaam in het Pruisische staatsministerie, oktober 1936 in het bureau van de commissaris voor het Vierjarenplan, Hermann Göring. Vanaf de zomer van 1938 staatssecretaris, vanaf 1941 plaatsvervangende voorzitter van de raad van commissarissen van de Kontinentale Erdöl AG, een vennootschap dat oliegebieden in de bezette gebieden van de Sovjet-Unie uitbuitte. Vanaf augustus 1942 directeur-generaal van het Deutsche Kalisyndikat, in 1945 geïnterneerd. Begin 1948 wegens ziekte vrijgelaten, kort daarna gestorven

Dr. Eberhard Schöngarth
(1903 – 1946)

Bevelhebber van de
Sicherheitspolizei en de
SD (BdS)

Als bevelhebber van de *Sicherheitspolizei* en de SD voor het gehele *Generalgouvernement* was Schöngarth betrokken bij alle maatregelen om de Poolse en joodse bevolking in het bezette Polen te onderdrukken en te vermoorden. Na de inval in de Sovjet-Unie stelde hij van juli tot september 1941 een *Einsatzkommando* in Oost-Galicië op, dat op een aan Polen grenzend territorium meer dan 4.000 joodse mannen neerschoot.

Geboren in Leipzig als zoon van een bouwopzichter. *Oberrealschule* (vergelijkbaar met havo), 1920 vrijkorpsstrijder. 1922 eindexamen, toegetreden tot de NSDAP en de SA, van 1922 tot 1924 bankemployé. 1924 studie rechts- en staatswetenschappen in Leipzig, juni 1929 promotie tot mr. Dr., vanaf juni 1932 als aankomend jurist werkzaam bij de arrondissementsrechtbanken in Magdeburg, Erfurt en Torgau. 1933 toegetreden tot de SS, november 1933 werkzaam bij de directie van de Reichspost in Erfurt, vanaf 1935 op de persafdeling van het *Geheime Staatspolizeiamt*, vanaf voorjaar 1936 leider van de bureaus van de Gestapo in Dortmund, Bielefeld en Münster. In 1939 verkreeg hij de positie van hogere ambtenaar en *SS-Obersturmbannführer*. Mei 1944 bevelhebber van de *Sicherheitspolizei* en de SD in het bezette Nederland. In februari 1946 door een Brits militair tribunaal vanwege het doodschieten van een krijgsgevangene ter dood veroordeeld en terechtgesteld.

**Dr. Wilhelm
Stuckart**
(1902 – 1953)

Staatssekretär
Rijksministerie van
Binnenlandse Zaken

Vanaf 1935 was Stuckart in het rijksministerie van Binnenlandse Zaken met de onder hem ressorterende afdeling I ("Constitutie, wetgeving, bestuur") betrokken bij het opstellen van alle fundamentele wetten en verordeningen tegen de in het Duitse Rijk wonende joden, vooral bij de "burgerschapswet" (*Reichsbürgergesetz*) en de "wet ter bescherming van het Duitse bloed en de Duitse eer" (wetten van Neurenberg). In 1940 was hij betrokken bij de voorbereidingen om joden het Duitse staatsburgerschap te ontnemen, in 1941 vervaardigde hij een voorstel om joden te kenmerken binnen het Duitse Rijk. Op de Wannseeconferentie stelde Stuckart voor om de zogenaamde *Mischlinge* gedwongen te laten steriliseren. In april 1943 leidde hij een bespreking tussen staatssecretarissen over de "gerechtelijke vervolging door de politie van strafbare handelingen door joden" (13^e verordening van de burgerschapswet).

Geboren in Wiesbaden als zoon van een spoorwegbeambte, christelijk opgevoed, eindexamen, 1919 vrijkorpsstrijder, vanaf 1922 studie rechten in München en Frankfurt am Main. In december 1922 toegetreden tot de NSDAP, 1928 promotie tot mr. Dr., vanaf 1930 kantonrechter, van 1932 tot maart 1933 als advocaat en jurist werkzaam voor de SA in Pommeren. Vanaf juni 1933 staatssecretaris in het Pruisische ministerie van Wetenschap, 1934 staatssecretaris in het ministerie van Wetenschap, Opvoeding en Scholing van de Bevolking, vanaf 1935 staatssecretaris in het rijksministerie van Binnenlandse Zaken. 1936 toetreding tot de SS, 1944 *SS-Obergruppenführer*. In mei 1945 als minister van Binnenlandse Zaken van de regering-Dönitz in Flensburg geïnterneerd. In april 1949 in het "Wilhelmstrassen-proces" tot drie jaar en tien maanden gevangenisstraf veroordeeld, die hij daarvoor tijdens zijn gevangenschap al had uitgezeten. In 1950 door een denazificatierechtbank als "meeloper" geïdentificeerd en tot een geldboete van 500 DM veroordeeld. In november 1953 dodelijk verongelukt.